

Darbuotojų saugos ir sveikatos tema mokymo programose. Valstybių narių veikla. Ataskaitos santrauka (*)

Siekiant skatinti švietimą apie darbuotojų saugą ir sveikatą (DSS) mokyklose, šio dalyko mokymą būtina įforminti mokymo programų reikalavimuose. Šioje ataskaitoje peržvelgiama, kaip valstybės narės į savo nacionalines programas įtraukė DSS ir rizikos valdymo mokymą.

Tiek pradinio, tiek vidurinio ugdymo lygiais padaryta **didelė pažanga** – valstybės narės įgyvendino ir suplanavo daug priemonių. Priemonės, kuriomis siekiama į mokymo programas įtraukti DSS, yra:

- įstatymuose įtvirtinti reikalavimai;
- laisvai pasirenkamos mokymo programos;
- gairės ir išteklių įstatymų reikalavimams įtvirtinti ir laisvai pasirenkamoms mokymo programoms paremti;
- oficialios rekomendacijos;
- nesant mokymo programų – nacionalinės rekomendacijos ir išteklių;
- kampanijos minėtoms priemonėms skatinti;
- sveikų ir saugių mokyklų metodai.

Europos lygmeniu bendradarbiaujant švietimo srityje, derinami valstybių narių mokyklose mokomi pagrindiniai dalykai ir taikomi mokymosi tikslai. Paprastai rizikos valdymo ir DSS mokymas nelaikomas atskiru dalyku. Šios temos mokyklų

programose įtraukiamos į kitų susijusių dalykų mokymo planus, pavyzdžiui, tikslųjų mokslų, fizinio lavinimo, sveikatos mokymo ar pilietiškumo ugdymo. Todėl svarbu apibrėžti į skirtingo amžiaus mokinių pagrindinių dalykų mokymo planus įtrauktinus rizikos valdymo ir DSS mokymo tikslus.

Neretai DSS ir rizikos valdymo mokymas į mokyklų programas įtraukiamas glaudžiai **bendradarbiaujant**, pavyzdžiui, DSS institucijoms, švietimo ministerijoms ir mokymo programas sudarančioms valdžios institucijoms. Kadangi nacionalinės mokymo programos nuolat keičiasi ir yra tobulinamos, DSS institucijos taip pat turi turėti galimybę daryti poveikį šiam procesui siūlymų teikimo etape.

Valstybėse narėse nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu sukurta nemažai **naujoviškų priemonių** mokymui skatinti. Su mokymo programomis susieti išteklių ir mokymo planai bus naudingiausi.

Kai kuriose valstybėse narėse, pavyzdžiui, Švedijoje, taikomi **integruoti metodai**, t. y. rizikos valdymo mokymas siejamas su mokytojams ir mokiniams saugia mokymosi aplinka bei mokinių sveikata mokykloje. Kai kuriomis iniciatyvomis skatinamas rizikos valdymo mokymas mokyklose, tuo pačiu metu teikiant paramą joms gerinant saugą mokyklų pastatuose. Mokiniai gali aktyviai dalyvauti diskusijose apie mokyklos saugą, pavyzdžiui, paskirdami mokinių atstovus saugos klausimams – kai kuriose valstybėse nustatytas toks teisinis reikalavimas – ir padėdami nustatyti pavojus mokyklose.

Nors teikiama puikių metodinių priemonių, daug mažiau dėmesio skiriama **mokytojų rengimui**. Pripažįstama, kad mokytojus reikia rengti, kaip mokyti rizikos valdymo. Jei jie tinkamai nerengiami, o rizikos valdymo mokymas yra tik vienas iš laisvai pasirenkamų dalykų programoje, jie gali nenorėti jo dėstyti ir rinktis labiau jiems parankius dalykus, net jei suteikiama puikių metodinių priemonių. Taigi reikia parengti mokymo programas esamiems mokytojams ir įtraukti DSS ir rizikos valdymo mokymą į būsimų mokytojų mokymo programas. Bet kokio pasirengimo lygmens mokytojams reikia tokio mokymo.

Svarbiausia DSS diegti į **universitetinio ugdymo** programas, siekiant tinkamai parengti būsimus inžinierius, architektus, medicinos ar verslo specialistus, vadybininkus ir kt. Dėl įvairiausių priežasčių, įskaitant didesnę universitetų autonomiją, DSS tema mažiausiai įdiegta į universitetinio lygmens mokslus. Todėl reikia imtis specialių priemonių DSS temai atitinkamų dalykų programose, pavyzdžiui, inžinerijos ar verslo studijų, plačiau nušviesti. Neretai tai priklauso nuo atskirų dėstytojų, ypač profesinių institucijų DSS

(*) DSS mokyklos programoje: valstybių narių reikalavimai ir veikla <http://osha.europa.eu/publications/reports/TE3008521ENC/view>

propaguotojų, interesų. Dėstytojus reikia įtikinti, kad į studijų programą naudinga įtraukti DSS. Jiems būtina suteikti atitinkamos medžiagos. Vis dėlto geros praktikos pavyzdžių esama, pavyzdžiui, inžinerijos srityje.

Mokinių įgūdžiai su rizikos valdymo mokymu susijusių dalykų srityse

Asmeniniai ir socialiniai įgūdžiai:

- išsiugdyti ir demonstruoti saugos įgūdžius;
- priimti atsakomybę;
- gebėti paprašyti pagalbos;
- įgyti pasitikėjimą teikti patarimus;
- susidoroti su nenaudingais stereotipais ir įtakomis;
- atpažinti rizikos veiksnius ir pasirinkti saugesnius sprendimus.

Įgūdžiai sveikatos srityje:

- gebėti suteikti pirmąją pagalbą;
- skatinti sveiką gyvenimo būdą.

Pilietiškumo įgūdžiai:

- suprasti, kad taisyklės reikalingos;
- dalyvauti priimant ir keičiant taisykles;
- nagrinėti ir svarstyti vietas ir aktualius klausimus;
- nagrinėti socialines ir moralines dilemas;
- dalyvauti priimant sprendimus.

Su karjera susiję įgūdžiai:

- susitikti ir kalbėtis su įvairių profesijų ir įgūdžių žmonėmis;
- nustatyti savo gebėjimus ir laimėjimus;
- apgalvoti tolesnius tų gebėjimų vystymo būdus.

Konkretūs su rizika susiję įgūdžiai, pavyzdžiui, įgyti mokantis praktinių mokymo programos dalykų:

- išmanyti apie pavojus, rizikos veiksnius ir rizikos valdymą;
- nustatyti pavojus, vertinti susijusią riziką ir taikyti rizikos valdymo priemones savo ir kitų naudai;
- naudotis informacija vertinant tiesioginę ir besikaupiančią sudėtinę riziką;
- tvarkyti savo aplinką užtikrinant savo ir kitų sveikatą ir saugą;
- paaiškinti savo rizikos valdymo veiksmus.

Sėkmės veiksniai integruojant DSS į mokymo programas:

- parengti aiškius įsipareigojimus ir suteikti atitinkamus išteklius;
- tikslus integruoti DSS į švietimą nustatyti nacionalinėje DSS strategijoje;
- veiklas remti ištyrus, kas iš tikrųjų padaryta, kas realiai pasiekama, kokie yra geriausiai veikiančys metodai ir kt.;
- vystyti glaudų bendradarbiavimą su švietimo institucijomis, ypač mokymo programas sudarančiomis institucijomis;
- nustatyti mokymo programų teikiamas galimybes ir siekti daryti poveikį keičiant ir vystant mokymo programą;
- teikti pasiūlymus ir iniciatyvas dėl pagrindinių mokymo programos dalykų ir taikomos mokymo politikos bei metodų, įskaitant rizikos valdymo mokymo integravimą į privalomąsias ir pasirenkamas mokymo programas; pagrindinės integruotinos sritys apima asmens, sveikatos ir socialinį švietimą bei pilietiškumo ugdymą; rizikos valdymo mokymą taip pat reikėtų integruoti sveikatingumą remiančiose mokyklose („sveikų mokyklų“ programos);
- rengti vaikų ir jaunų žmonių gebėjimams pritaikytus DSS ir rizikos valdymo mokymosi tikslus, taikomus mokantis atitinkamų dalykų; nustatant mokymosi tikslus daugiausia dėmesio skirti rizikos suvokimo vystymui, įskaitant pavojaus atpažinimą, rizikos vertinimą ir protingo saugesnio elgesio vystymą;
- suteikti DSS ir (arba) rizikos valdymo mokymo priemones, atitinkančias įvairių programos dalykų ir skirtingo amžiaus mokinių poreikius;
- suteikti profesinio tobulėjimo galimybes mokytojams ir instruktoriams rizikos valdymo mokymo srityje; bet kokio pasirengimo lygmens mokytojams reikia mokymo, kuris būtų tiek dirbančių mokykloje mokytojų profesinio tobulėjimo, tiek būsimų mokytojų programų dalis; atsižvelgti į kitų susijusių asmenų poreikius, pavyzdžiui, su mokyklos administravimu susijusių asmenų ir tėvų poreikius;
- vystyti mokyklų DSS kvalifikaciją, kad ji atitiktų mokyklų kvalifikacijų sistemą;
- plėtoti bendradarbiavimą su pagrindiniais rizikos valdymo mokymo skatintojais, siekiant nuoseklaus požiūrio ir išvengiant pasikartojimo;
- diegti bandomąsias iniciatyvas, stebėti ir vertinti pažangą;
- keistis patirtimi ir ją skleisti;
- integruoti rizikos valdymo mokymąsi į bendrą mokyklos saugos ir rizikos strategiją; ši strategija turėtų apimti ir saugią mokymosi aplinką, ir darbuotojų saugą ir sveikatą; susieti šį klausimą su „sveikų mokyklų“ iniciatyvomis.

Papildoma informacija

Daugiau informacijos apie DSS integravimą švietimo srityje galima rasti internete adresu: http://osha.europa.eu/priority_groups/young_people.

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (+ 34) 94 479 43 60, faks. (+ 34) 94 479 43 83

El. paštas: information@osha.europa.eu

© Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. Leidžiama dauginti, nurodžius šaltinį. Printed in Belgium, 2008

